

Till Socialdepartementet
Stockholm 1 juni, 2022

Remissyttrande avseende en möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Diarienummer: S2022/00562

Cancerfondens ställningstagande

Cancerfonden avstyrker utredningens förslag

Cancerfonden anser att Sverige ska upprätthålla en restriktiv alkoholpolitik och att Systembolagets detaljhandelsmonopol ska bevaras. Det är sedan länge känt att om tillgängligheten på alkohol ökar så ökar konsumtionen. En ökning av den totala alkoholkonsumtionen skulle leda till fler cancerfall.

Cancerfonden anser inte att utredningen gör en korrekt bedömning avseende om gårdsförsäljning kan kombineras med Systembolagets detaljhandelsmonopol. Vi anser att gårdsförsäljning inte är förenligt med monopolet och att förslaget strider mot EU:s regler om varors fria rörlighet. Vi anser inte heller att utredningens bedömning om möjligheten att "backa bandet" är korrekt.

Mot bakgrund av vår bedömning att gårdsförsäljning skulle hota Systembolagets detaljhandelsmonopol är förslagen i utredningen ett hot mot folkhälsan. Totalkonsumtionen av alkohol hålls genom monopolet tillbaka och en ökad total konsumtion skulle leda till fler cancerfall.

Alkohol och cancer

Cancer är en av de stora folksjukdomarna i Sverige och innebär stort lidande för de som drabbas. Antalet som insjuknar i cancer har ökat under långt tid och ökningen ser ut att fortsätta. 2020 insjuknade 63 000 personer i cancer, men från 2040 antas hela 100 000 personer få cancer varje år och samhällskostnaderna beräknas ha ökat från 34 miljarder kronor 2016 till omkring 70 miljarder kronor årligen.

Konsumtion av alkoholhaltiga drycker ökar risken för flera olika cancerformer. Över 1200 cancerfall per år är relaterade till alkoholkonsumtion. Risken ökar med högre daglig konsumtion, men redan vid mycket låg konsumtion av alkohol ökar risken för exempelvis bröstcancer. Bland annat skadas celler när alkoholen bryts ner till så kallad acetaldehyd, vilket framför allt sker i levern men också i saliven och i tarmen. Att alkohol är cancerframkallande har länge varit vetenskapligt belagt och de senaste åren har det kommit än starkare evidens för att alkohol skadar kroppen redan vid första glaset. Trots att evidensen finns för att alkohol kan orsaka cancer är sambandet mellan alkohol och cancer fortfarande relativt okänt hos befolkningen. Enbart drygt 60 procent av Sveriges befolkning tror att alkohol påverkar risken att få cancer.

Med den utvecklingen vi ser av ett ökat antal cancerfall är det mycket viktigt att bevara det svenska detaljhandelsmonopolet. Det är vår främsta cancerförebyggande åtgärd vad gäller alkohol och innebär att totalkonsumtionen av alkohol hålls tillbaka. Samhället står redan inför en enorm utmaning att hantera det växande antalet cancerfall och att riskera fler cancerfall relaterat till alkoholkonsumtionen skulle vara enormt kostsamt. Monopolet begränsar tillgången till alkohol genom regler som påverkar antalet butiker och hur de placeras samt öppettiderna för försäljning. Det gör att Sverige har en stark policy för att främja ett hälsosamt samhälle när det gäller alkohol. Den restriktiva alkoholpolitik som finns i och med detaljhandelsmonopolet håller tillbaka alkoholkonsumtionen, vilket är cancerförebyggande. En uppluckring hotar den förebyggande effekt som finns på plats och som fungerar väl.

I detta ärende har Aina Törnblom, Chef Intressepolitik beslutat och Lisa Klefbom, Intressepolitisk expert, varit föredragande.